

МАХОНІНА-ЛОНГІНОВА О. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПЕРЕКЛАДИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНІ ТА РОСІЇ

У статті зроблено огляд українських та російських перекладів за два останні десятиліття. Розглянуто творчість трьох сучасних французьких авторів, інтерес до яких є надзвичайно високим.

Ключові слова: масова література, бестселер, історія перекладу.

В статье сделан обзор украинских и русских переводов за два последних десятилетия. Рассмотрено творчество трех современных французских авторов, интерес к которым является чрезвычайно высоким.

Ключевые слова: массовая литература, бестселлер, история перевода.

The article provides an overview of the Ukrainian and Russian translations of the last two decades. We analyse three contemporary French authors who of great interest to us.

Key words: mass literature, bestseller, history of translation.

Актуальність роботи полягає у зіставленні оригіналів і перекладів творів французької масової літератури, які дотепер не були предметом дослідження.

Мета дослідження: простежити історію перекладів французької масової літератури в Україні та Росії.

Об'єкт дослідження: оригінальні та перекладні твори французької масової літератури.

Матеріал дослідження: твори окремих французьких авторів масової літератури.

Наукова новизна полягає у виявленні особливостей перекладу творів французької масової літератури, які досі не були досліджені.

Термін «масова література» у Франції з'явився в 1967 році, коли стало зрозуміло, що ігнорувати дане явище в художній словесності більше неможливо. В останні два десятиліття масова література стала стрімко розвиватися у Франції і в усьому світі, а отже вивчатися вітчизняними та зарубіжними критиками, перекладачами. У Франції цей процес обумовлений відсутністю літературних шкіл, комерціалізацією видавництва, щорічним присудженням різних премій.

Масова література – друкована продукція, призначена для читання у вільний час, якій не надається великого значення в літературних колах [1:420].

Під визначення масової літератури потрапляють такі жанри, як

детектив, історичний роман, трилер, бойовик, фентезі, автофікшен, любовний роман, твори в жанрі «хорор», комікси.

Термін «масова література» часто розуміється як «паралітература», «популярна література», белетристика, читиво. Однак особливість цієї літератури полягає в читацькій аудиторії та якості. Популярність книг масової літератури визначає список бестселерів (від англ. best-seller – «найкращим чином продається»). Письменників, чиї прізвища потрапили в цей список, запрошують на телебачення, про них часто пишуть у пресі, вони представляють свої книги в тих країнах, на мову яких виконаний переклад. Списком бестселерів керуються і видавці, які займаються перекладом літератури.

Звернімося до історії перекладу масової літератури в Україні та Росії на прикладі програм «Сковорода» і «Пушкін», створених 1992 року для підтримки французького книговидавництва в цих країнах. У рамках програми «Сковорода» український читач з 1992 по 2011 рік ознайомився з творами таких сучасних французьких авторів як: Ассюлін П'єр «Подвійне життя» у перекладі В. Брюгге, «Фоліо», 2003 («Double vie», 2001) і «Портрет» у перекладі І. Тарасюк, «Фоліо», 2011 («Le portrait», 2007); Бегбедер Фредерік «Windows on the word» у перекладі Р. Мардера, О. Ногіної, «Фоліо», 2006 («Windows on the word», 2003); «1,499 €» у перекладі О. Ногіної, М. Ілляшенко, «Фоліо», 2003 («1,499 €», 2000); «Романтичний егоїст» у перекладі Р. Мардера, О. Ногіної, «Фоліо», 2007 («L' égoïste romantique», 2005); «Простіть і відпустіть» у перекладі Л. Луцок, «Фоліо», 2008 («Au secours pardon», 2007); Бернейм Еммануель «У п'ятницю ввечері» у перекладі А. Бублікова, «Фоліо», 2004 («Vendredi soir», 1998); Бішоне Анрієтта «Що нового в піратів?» у перекладі Л. Жадан, «Академ-Прес», 2003 («Quoi de neuf chez les pirates», 2002); Брасм Анн -Софі « Дихаю » у перекладі Я. Тарасюк, «Кальварія», 2008 («Respire», 2001); Варгас Фред «Швидше тікай та скоро не повертайся» у перекладі Л. Жадан, «Port-Royal», 2008 («Pars vite et reviens tard», 2001); Гавальда Анна «Я його кохала» у перекладі М. Венгренівської, «Неопалима купина», 2006 («Je l'aimais», 2002); Еммануель Франсуа «Людське питання» у перекладі Д. О. Чистяка, «Пульсарі», 2009 («La question humaine», 2000); Ешноз Жан «Озеро» у перекладі Л. Федорова, «Port – Royal», 2004 («Lac», 1989); Жермен Сільві «Книга ночей» у перекладі А. Перепадя, «Академ-Прес», 2004 («Le livre des nuits», 1985) Констан Поль «Відвертість за відвертість» у перекладі С. Саваневської, «Факт», 2003 («Confidence pour confidence», 1998); Ковелер

ван Дідьє «Ріба любові» у перекладі С. Саваневської, «Port-Royal», 2005 («Poisson d'amour», 1984); Курі-Гата Венера «Полонянка мису Тенес» у перекладі Є. Кононенко, «Факт», 2002 («Les fiancées du cap Ténès», 1995); Лені Паскаль «Ірреволюція» у перекладі Л. Федосенко, В. Брюгген, «Фоліо», 2001 («L'irrévolution», 1971), «Мережниця», «Ніжні сестрички» у перекладі В. Брюгге, Фоліо, 2001 («La dentellière», 1974; «Tendres cousines», 1979); Маалуф Амін «Самарканд» у перекладі Д. Бібікова, «Port - Royal», 2008 («Samarcande», 1988) ; Лом Ерік «Книга зірок» у перекладі Є. Шовкун, «Махаон », 2005 («Le livres des étoiles», 2001); Модіано Патрік «Вулиця темних крамниць», «Зниклий квартал» у перекладі Г. Малець, «Пульсари», 2005 («Rue des boutiques obscures», 1978; «Quartier perdu», 1984); Нотомб Амелі «Саботаж кохання» у перекладі Л. Федорова, «Port-Royal», 2004 («Le sabotage amoureux», 1993); Пеннак Даніель «Око вовка», «Куть-Кутько» у перекладі М. Венгренивської, «Неопалима купина», 2006 («L'oeil du loup», 1984; «Cabot-Caboche», 1982); Руо Жан «Вам у дар» у перекладі А. Перепадя, «ВНТЛ-Класик», 2003 (« Pour vos cadeaux », 1998); Са Шань «Та, що грає в го» у перекладі Л. Федорова, «Port-Royal », 2004 («La joueuse de go», 2001); Руфен Жан-Крістоф «Абіссінець» у перекладі У. Новокрещенова, « Port-Royal », 2008 («L'abyssin», 1997); Дай Си-цзи «Бальзак и маленька китайська кравчиня» у перекладі Л. Кононович, «Кальварія», 2004 («Balzac et la petite tailleuse chinoise», 2000); Уельбек Мішель «Платформа» у перекладі Р. Мардера, «Фоліо», 2004 («Plateforme», 2001), «Можливість острова» у перекладі І. Рябчія, «Фоліо», 2007 («La possibilité d'une île», 2005); Шмітт Ерік-Еммануель «Оскар і рожева пані» у перекладі О. Борисюк, «Кальварія», 2006 («Oscar et la dame rose», 2002).

Програма «Пушкін» у свою чергу опублікувала твори таких письменників, як: Анго Христина «Чому Бразилія?» у перекладі М. Добробабенко, «Іноземка», 2005; Володін Антуан «Малі ангели» у перекладі Н. Дмитрієвої, «ОГІ», 2008; Делерм Філіп «Перший ковток пива та інші дрібні радості життя» у перекладі М. Мавлевич, «Текст», 2002 і «Той, що випиває час» в перекладі А. Волошкової, «Текст», 2004; Дюваль Стефані «Як справи, Земля?» у перекладі Є. Тамарченко, «Світ дитинства», 2009; Кіньяр Паскаля «Секс і страх» у перекладі І. Волевич, «Текст», 2000 і «Тераса в Римі» у перекладі І. Волевич, «МІК», 2001; Конфіан Рафаель «Зачарований варвар» у перекладі Є. Богатиренко, «Б.С.Г.- Прес», 2009; Міловановф Жан-П'єр «Орелін» у перекладі Д. Круглова, «Іноземка», 2002; Модіано Патрік «Дора Брюдер» у перекладі М. Хотинської, «Текст», 2000 і

«Маленьке Диво» у перекладі І. Кузнєцової, «Іноземка», «Б.С.Г.-Прес», 2004; Моргенштерн Сюзі «Листи про любов від 0 до 10» у перекладі К. Мільчіна, «ОГІ», 2005; Мурлева Жан-Клод «Зимова битва» у перекладі М. Шаховської, «Самокат», 2007 та «Річка, що тече назад» у перекладі М. Бунтман, «Самокат», 2006; Мюра Марі-Од «Голландська без проблем» у перекладі М. Кадетової, «Самокат», 2006 і «Oh, You!» у перекладі М. Шаховської, «Самокат», 2006; Новаріна Валер «Неправдива оперетка», «Промені тіла» у перекладі М. Мавлевич, «POL», 1998 і «Сад визнання» у перекладі Є. Дмитрієвої, «ОГІ», 2001; Нотомб Амелі «Метафізика труб», «Косметика ворога» у перекладі М. Попової та І. Попова, «До речі», 2002 і «Страх і переполох» у перекладі М. Попової, «До речі», 2001; Остер Крістіан «Домогосподарка» у перекладі М. Рунова, «Наталіс», 2003; Пеннак Даніель «Око вовка» у перекладі М. Шаховської, «Самокат», 2003 і «Камо. Втеча» у перекладі М. Шаховської, «Самокат», 2003; Ролен Олів'є «Порт-Судан» у перекладі Є. Андрейчикова, «Пермське книжкове видавництво», 2000; Руо Жан «Поле честі» у перекладі І. Радченко, «Текст», 2000; Савицька Ежен «Мертві добре пахнуть» у перекладі В. Липицької і В. Кислова, «Амфора», 2011 («Les morts sentent bon»); Гуссен Жан-Філіп «Фотоапарат», «Ванна», «Телебачення» у перекладі І. Радченко («Фотоапарат»), А. Попової («Ванна»), А. Левінзон («Телебачення»), «Наталіс», 2003; Уельбек Мішель «Елементарні частинки» у перекладі І. Васюченко і Г. Зінгера, «Іноземка», 2001; Фернандез Домінік «На долоні ангела» у перекладі Т. Хмелева, «Дієслово», 2002; Фуркад Домінік «Контакт і заломлення» у перекладі О. Сіверської, «ОГІ», 2002; Х'юстон Ненсі «Друк ангела» у перекладі М. Хотинської, «Текст», 2002; Шевійяр Ерік «Краба видна туманність. Привид» у перекладі В. Лапицького, «Академічний проект», 2004; Ешноз Жан «Грінвіцький меридіан» у перекладі І. Волевич, «Флюїд», 2005 і «Я йду» у перекладі І. Волевич, «МІК», 2000.

Програми «Скрворода» та «Пушкін» знайомлять читачів з різними сучасними французькими письменниками, але є автори які присутні у обох програмах: Мішель Уельбек, Жан Руо, Даніель Пеннак, Амелі Нотомб, Жан Ешноз.

Особливість перекладу французької масової літератури полягає в тому, що майже всі твори, опубліковані програмою «Сковорода», перекладені російською мовою (крім книг Анрієтти Бішон «Що нового в піратів?» і Жана-Крістофа Руфена «Абіссінець»). Наприклад, книги Фред Варгас перекладаються російською мовою видавництвом «Іностранка» і

вже опубліковано п'ять романів: «Людина, яка малює сині кола» («L'homme aux cercles bleus»), «Людина навиворіт» («L'homme à l'envers»), «Іди скоріше і не поспішай назад», «Мертві, вставайте» («Debout les morts»), «Гра Нептуна» («Sous les vents de Neptune»). Українською мовою можна знайти тільки одну книгу «Швидше тікай та скоро не повертайся». Однак, український читач може мате уявлення про книги сучасних французьких авторів з російського перекладу або оригіналу і тим самим бути в курсі новинок французької літератури.

Програма «Сковорода» приділила особливу увагу перекладові книг Мішеля Уельбека, Фредеріка Бегбедера, і це виправдано, адже вони стали найпопулярнішими письменниками сучасної французької літератури в усьому світі. Тиражі їхніх творів сягають сотень тисяч примірників. Їх імена пов'язані з різного роду скандалами, дискусіями, інтерв'ю з приводу їхньої творчості.

М. Уельбека і Ф. Бегбедера об'єднує мистецтво поєднувати літературу і філософію, ідеї та ліві переконання, фривольність, ставлення до ісламізму, безліч еротичних сцен. Останнім часом письменницю Анну Гавальда критики асоціюють з Уельбеком, тільки називають її «ніжним Уельбеком». Зупинимось докладніше на цих трьох представниках сучасної масової французької літератури.

В інтерв'ю журналу «Иностранная литература» за круглим столом Мішель Уельбек (р.1958) на прохання представитися відповів: «Я пишу книги, їх читають люди, хоча, чесно кажучи, я їх погано розумію ...» [2:233]. А читають Уельбека, тому що «твори його значні й популярні, конкретні, доступні» [3:188]. У своїй творчості він торкається практично всіх тем, якими рясніє сучасна преса: клонування, сексуальна свобода, поширення капіталізму, сект і т.і.

Роман «Елементарні частинки» («Les Particules élémentaires», 1998) Уельбека викликав неоднозначну реакцію «в суспільстві – причому в найрізноманітніших його колах...» [4:264]. Подібної книги не було вже кілька десятиліть у літературному житті Франції. На думку автора статті в «Магазин літерер» Гюго Марсан, «Елементарні частинки» – чудовий роман, суворий, нестерпний і сміливий» [5:76]. І з цим важко не погодитися, прочитавши роман, неможливо не визначити виразний, істотний опис зображеної реальності у ньому.

Книга, однак, має і негативні оцінки типу «літературний смітник», «порнографічне убозтво» [6:4]. У чому ж справа? Адже в ній всього лише

описується покоління 68 року, сексуальна революція.

Мішель Уельбек спробував «винайти новий тип письма» [4:267]: письменник «не соромиться переходити від однієї манери письма до іншої» [7:247]. Як противники, так і захисники книги сходяться на думці, що в Уельбека відсутній стиль. Можливо, цей парадокс означає, що «стиль настільки стриманий, нейтральний, білий або мінімальний, настільки в підсумку незримий, що це рівнозначно його відсутності» [8:98]. Відсутність стилю у письменника є « стилістичним принципом » [7:247].

Переклад роману «Елементарні частинки » російською мовою І. Васюченко і Г. Зінгера, як зазначає у статті Д. Стахов, виконаний не найкращим чином. Чи це так? Відповідь, на його погляд, можна знайти при порівнянні двох російських перекладів. Далі автор статті констатує, що справа не в перекладачах, вони не погіршували і не покращували текст, а перекладали, як в оригіналі, так як «мова Уельбека дерев'яна, беземоційна, мало образів, порівнянь, метафор, вона прямолінійна і описова». [9www]

Наступний роман «Платформа» («Plateforme», 2001) про секс-туризм стає предметом бурхливих дискусій про межу дозволеного в сучасній літературі. « Книжка виявляється чимось середнім між соціальною сатирою і книжкою для розваг» [3:189].

Український переклад роману «Платформа» виконано Р. Мардером. Перекладач зіткнувся з лексикою, що відноситься до еротики, французького арго. За твердженням професора О. І. Чередниченка «нерозвиненість українського сленгу практично не дає встановити прямі міжмовні аналогії, тим паче, що в українській літературі немає усталеної традиції використання сленгу» [10:159]. Перекладач впорався зі складним перекладом, попри «допущені у тексті перекладу русизми» [10:159].

Чудовий роман Уельбека «Можливість острова» («La Possibilité d'une île», 2005) змусив забути всі шість сотень книг, які з'явилися у Франції одночасно з цим твором у дні відкриття осіннього літературного сезону. На письменника посипалися звинувачення в расизмі, реакціонерності, гомофобії, жінконенависті, сталінізмі. Автор статті в «Магазин літерер» Марі-Лор Делорм вважає, що не слід забувати «про різницю між оповідачем і автором, інтерв'ю і романом, викликом і роздумом» [11:72].

Французький письменник не набув скандальної репутації в Україні та Росії. Можливо, в силу нашого менталітету, ми інакше ставимося до подібного роду творів. Але теми, порушені Уельбеком, дуже цікаві для нашої широкої читацької аудиторії.

Останній роман Уельбека «Карта і територія» («La carte et le territoire») був радісно зустрінутий французькою критикою. Відомий літературний критик Рафаель Рероль вважає, що цей твір – один із найкращих романів літературного сезону 2010 року. Українською мовою роман «Карта і територія» перекладено Л. Кононовичем у 2012 році у видавництві «Фоліо», а російський переклад, виконаний М. Зоніною вийшов у видавництві «Астрель». У романі українською мовою слід відзначити якісний переклад Леоніда Кононовича.

Російський журнал «Іноземна література» публікує романи Уельбека з 2000 року: «Елементарні частинки» в перекладі І. Васюченко і Г. Зінгера в № 10, «Платформа» в перекладі І. Радченко в № 11 за 2002 рік і фрагменти роману «Можливість острова» у перекладі І. Стаф в № 2 за 2006 рік. Українські переклади з'являються з 2004 року в рамках програми «Сковорода».

У журналі «Всесвіт» № 3-4 за 2007 рік опубліковано перший роман «Розширення поля борні» («Extention du domaine de la lutte», 1994) Уельбека в перекладі І. Рябчія. Російською мовою роман перекладено як «Розширення простору боротьби», який з'явився у видавництві «Іностранка» (2003) у перекладі Н. Куліш.

Що стосується перекладів назв книг М. Уельбека, то особливих труднощів перекладачі не відчували. Лише книга «Extention du domaine de la lutte» перекладена українською та російською мовами з використанням диференціації значення слова *domaine*.

Епатажний французький письменник Фредерік Бегбедер (р. 1965) не має літературної освіти, пише про те, що пережив сам, стиль його не відноситься до якої-небудь школи, один із письменників, твори якого найбільш перекладаються з усіх французьких романістів. Його називають провокатором, оскільки Бегбедер пише так, щоб читач не зумів залишитися байдужим до його книг.

«99 франків» («99 francs») – перший роман, опублікований в 2002 році, викликав інтерес як критиків, так і читачів сатирою на рекламу і капіталізм. Фредеріка Бегбедера здивував великий успіх його роману в Росії. На його батьківщині, за словами письменника, переконані, що Росія обожає капіталізм, а російські читачі задоволені, що він у книзі знущається над ним.

Українською мовою книга з'явилася під назвою «14,99 €», що цілком обгрунтовано перекладом реалій сучасної Франції. У 2003 році

публікується «Windows on the world» («Вікна у світ»), що розповідає про трагедію 11 вересня 2001 року в Нью-Йорку з вежами-близнюками. При перекладі звертає на себе увагу достовірність фактів: безліч деталей, подробиць, спостережень. У книзі є страшний образ «злива з людських тіл на Плазі» [12:19].

В українському та російському перекладі збережено назву книги «Windows on the world» без змін, ця назва більш точно відповідає змісту книги.

Роман «Ідеаль» («Au secours pardon») про сучасну Росію, оскільки, на думку Фредеріка Бегбедера, про сьогоденню Росії у Франції нічого не написано. Роман у перекладі М. Зоніної опублікований в 2007 році видавництвом «Іностранка». Українській переклад здійсненен в рамках програми «Сковорода». М. Зоніну критикують за те, що при перекладі вона «всю іронію розгубила і підносить «Ідеаль» читачам занадто серйозно. А у такого письменника, як Бегбедер, це повинно бути тонше» [13www]. З таким зауваженням важко погодитися, тому що ця книга – важка. За відгуками російських і українських читачів можна зробити висновок, що сприймається даний твір серйозно. І теми, порушені автором, вже самі по собі не викликають іронії: ставлення до церкви, любов батька до дочки ... Хоча сам Бегбедер зазначив, що «література – це гра: гра з собою, гра з читачем» в інтерв'ю редакції «Іноземної літератури».

Переклад роману «Au secours pardon» українською мовою як «Простіть і відпустіть» коректний і відповідає французькому оригіналу. А що стосується російського варіанту «Ідеаль» (за погодженням з Бегбедером), то книга налаштовує на легкість сприйняття, отже, обманює очікування читача. Наступна книга письменника – «Французький роман» («Un roman français») – спогад про дитинство. Цей автобіографічний роман для перекладача цікавий не тільки оригінальною побудовою за типом «безперервних кіносеансів». «Французький роман» цікавий йому перш за все як «конгломерат перекладацьких проблем, що вимагають далеко не однозначних рішень» [14:4]. Книга прекрасно переведена Є. Головіною у видавництві «Іностранка» у 2010 році. Український переклад, виконаний Л. Кононовичем, вийшов у 2011 році у видавництві «Фоліо».

Бегбедер приховує за цікавою, не нудною розповіддю досить жорсткі ідеї, а часом і моралізаторство, описуючи повсякденну реальність. На думку автора, «треба писати такі книги, які будуть відкривати людям очі» [15www]. Російські переклади книг Бегбедера стали доступними

російському читачеві з 2001 року, коли в журналі «Иностранная литература» були надруковані «Оповіданнячка під екстазі» в перекладі І.Васюченко і Г. Зінгера в № 11, через рік публікується роман «99 франків» у перекладі І. Волевич № 2, далі «Windows on the world» у перекладі І. Стаф в № 9 за 2004 рік і «Романтичний егоїст» у перекладі М. Зоніної в № 2 за 2006 рік. Після публікації в журналі ці творивийшли окремими книгами.

У Франції про письменницю Анну Гавальду (р.1970) заговорили, коли в 1999 році були опубліковані її новели в збірнику «Мені б хотілося, щоб мене хто-небудь де-небудь чекав», які були тепло зустрінуті французькими критиками. Її творчість належить до жанру сентиментальної прози, і, на думку професора Університету в Леможе Ж. Мігозі, її «версія більш тонка, більш грайлива, пов'язана з достовірними проблемами...» [16:110].

У 2003 році публікується роман-повість «Я його любила» про кохання, взаємини, вчинки. Простота розповіді визначає стрімкий успіх книги, що стала бестселером. Читачі Анни Гавальди зачаровані легкістю її стилю. У цій книзі мало слів, але «багато звуків, кольорів, ароматів» [17:7].

На думку автора даної статті, можна посперечатися з українським перекладом назви книги «Je l'aimais» як «Я його кохала», виконаний М. Венгренивської. Адже зі змісту книги ми дізнаємося про любов жінки через розповідь про кохання чоловіка. Головний герой говорить: «Я кохав її над усе. Над усе ... Я й не знав, що так можна кохати ...» [1:114]. Російський переклад як «Я її любив. Я його любила» зберігає художній задум письменниці та інтригує читача вже своєю назвою. Проте, роман «Я його кохала» читається дуже легко, навіть читачем для якого російська мова є рідною. Книга «Я її любив. Я його любила» перекладена російською мовою в 2006 році Є. Клоковою і вийшла у видавництві «Флюїд / FreeFly».

В одному з інтерв'ю в Росії А. Гавальда зазначила, що російські переклади їй подобаються, оскільки «книги прекрасні, елегантно виглядають і добре перекладені». Книги А. Гавальди, такі як «Мені б хотілося, щоб мене хто-небудь де-небудь чекав» («Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part»), «35 кг надії» («35 kilos d'espoir»), «Просто разом» («Ensemble, c'est tout»), «Втішна гра в петанк» («La Consolante»), «Ковток свободи» («L'écharpée belle») добре знайомі російському читачеві. Українських перекладів на сьогодні поки що немає.

Слід згадати і той факт, що деякі критики пишуть про те, що французька література перестала вважатися однією з найважливіших у світі і відтепер відіграє другорядну роль у міжнародній культурі. Обґрунтовують

це передбачуваною складністю розуміння окремих французьких творів для читача. Але насправді «в художній словестності Франції в даний час спостерігається ... прогрес» [18:281], а базується він на її гуманістичній традиції. Французькі романи й досі мають широку читачьку аудиторію. «Пильний» погляд на самих себе і «самотвір» деяких французьких письменників свідчить про життєздатність і винахідливість літератури. І це відображено в заключній фразі роману «Елементарні частинки» М. Уельбека: «Ця книга присвячується людині».

Таким чином, сьогодні стає очевидним, що переклад масової французької літератури українською та російською мовами є актуальним, зважаючи на тісні історичні зв'язки цих культур. Але на жаль, перекладів сучасних французьких авторів українською мовою можна знайти не так вже багато. Можливо, згодом ця ситуація зміниться. А тим часом, завдяки українським перекладам масової літератури в зіставленні з російськими перекладами, можна буде судити про якість та оригінальність перекладацьких рішень. У свою чергу, критика перекладних творів допоможе читачеві краще орієнтуватися в цій літературі і, ймовірно, інакше ставитися до її прочитання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Le Dictionnaire du littéraire. Presses universitaire de France, Paris, 2002 – 634 p.
2. *Французька література* виходить з чистили. Укладання та переклад з французької Наталії Мавлевич. // *Іноземна література*. – 1999. – № 10. – С. 229-245.
3. *Кольауер М.* Про літературу і культуру доби ксероксів. З французького переклала Валентина Фесенко / Кольауер Майкл // *Всесвіт*. – 2005. – №7-8. – С.188-192.
4. *Дубін С.* Чи справді scripta manet? / Дубін Сергій // *Іноземна література*. – 2001. – №5. – С.264-268.
5. *Marsan H.* Les romans de la rentrée, Michel Houellebecq / Marsan Hugo // *Le magazine littéraire*. – 1998. – № 368. – Р. 74-76.
6. *Уельбек М.* Елементарні частинки / Уельбек Мішель // *Іноземна література*. – 2000. – № 10. – С. 3-4.
7. *Marsan Hugo.* Les romans de la rentrée, Michel Houellebecq / Marsan Hugo // *Le magazine littéraire* /. – 1998. – № 368. – Р. 74-76.
8. *Noguez D.* Houellebecq / Noguez Dominique. – Paris : Fayard, 2003. – 270 p.
9. *Стахов Д.* Платформа Бегбедера. [Електронний ресурс] / Стахов Дмитро. – Режим доступу : <http://magazines.russ.ru/druzhba/2003/6/stah.html>
10. *Чередниченко О.І.* Про мову і переклад / О. І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.
11. *Delorme Marie-Laure.* Michel Houellebecq, la fin de l'humain / Delorme Marie-Laure // *Le magazine littéraire*. – 2005. – № 445. – Р. 72-74.
12. *Джаллагонія В.* Що побачив Фредерік Бегбедер крізь вікна у світ / Джаллагонія Валерій // *Ехо планети*. – 2004. – № 52. – С.18-19.
13. *Фредерік Б.* «Ідеаль». Рецензія Гарі Гайліта [Електронний ресурс] / Фредерік Бегбедер. – Режим доступу : www.alokis.com/17/news/100.
14. *Горшкова В. С.* «Так буде ім'ярек»: «Французький роман» Фредеріка Бегбедера як виклик перекладачеві / Горшкова В. С. // *Вісник Московського університету*. – Серія 22 : Теорія перекладу. – 2012. – № 3. – С.3-15.
15. *Фредерік Б.* «Я – ламальник реклами! ...» [Електронний ресурс] / Фредерік Бегбедер. – Режим доступу : <http://www.sostav.ru/columns/league/2004/stat31>.
16. *Guichard T.* Le roman français contemporain / Guichard Thierry, Jérusalem Christine. – Paris : Culturesfrance, 2007 – 155 p.
17. *Гавальда А.* Я його кохала / Гавальда А. – К. : Неопалима купина, 2006. – 232 с.
18. *Лакруа А.* Чи зберегла Франція колишню літературну міць? Переклад Олександри Лешневської / Лакруа Алексіс, Малка Лоран // *Іноземна література*. – 2012. – № 11. – С.273-281.